

Česká zemědělská univerzita v Praze

Provozně ekonomická fakulta

Katedra statistiky

Teze bakalářské práce

**Analýza vývoje sňatečnosti a rozvodovosti
a registrovaného partnerství v ČR**

Lucie Guerrerová

© 2015 ČZU v Praze

Souhrn

Práce je zaměřena na demografický vývoj sňatečnosti, rozvodovosti a registrovaného partnerství v České republice. Sňatky a rozvody jsou sledovány v letech 2000 až 2013. Registrované partnerství je sledováno od 1. 7. 2006, kdy zákon č. 115/2006 Sb. o registrovaném partnerství nabyl účinnosti.

Literární rešerše se zabývá charakteristikou manželství, svatebním obřadem v historii a v současnosti, podmínkami uzavření sňatku a ukazateli sňatečnosti. Dále je popisován zánik manželství, historie rozvodů, ukazatele rozvodovosti, registrované partnerství a vývoj legislativního procesu schválení zákona o registrovaném partnerství.

Vlastní práce analyzuje vývoj sňatečnosti v ČR, zabývá se průměrným věkem snoubenců, sleduje sňatky podle kalendářních měsíců, ve kterých byly uzavřeny a dle jednotlivých krajů ČR. Dále je sledován vývoj rozvodovosti v ČR, průměrná délka manželství končící rozvodem a rozvodovost v jednotlivých krajích ČR. Vývoj registrovaného partnerství je popisován v rámci celé ČR i za jednotlivé kraje, včetně rozdělení na mužské a ženské páry.

Klíčová slova: demografický vývoj, sňatečnost, rozvodovost, registrované partnerství

Úvod

Uzavření sňatku představuje pro mnoho lidí jeden z nejdůležitějších momentů jejich života. V současnosti mladí lidé do svatby nespěchají a spíše ji odkládají do pozdějšího věku. Stále přibývá párů, které se rozhodnou pro nesezdané soužití. Ještě na začátku 90. let 20. století však představovalo uzavření sňatku pro většinu lidí přirozenou životní etapu a krok k založení rodiny. Ukončení manželství rozvodem se stalo běžnou součástí života. Zatímco dříve byl rozvod považován za nemorální, dnes je k němu společnost tolerantní. Za období manželství můžeme považovat registrované partnerství, které uzavírají osoby stejného pohlaví před příslušným matričním úřadem. V České republice je institut registrovaného partnerství uzákoněn od 1. července 2006.

Cíl práce

Cílem bakalářské práce je zhodnocení demografického vývoje v České republice za období let 2000 až 2013. Analýzy jsou zaměřeny na popis vývojových tendencí sňatečnosti,

rozvodovosti a registrovaného partnerství. Je zde zkoumán vývoj sňatků v ČR i v krajích, rozdělení sňatků dle jednotlivých měsíců a průměrný věk ženichů a nevěst při prvním sňatku. Dále se práce zabývá rozvodovostí v rámci krajů i celé ČR a průměrnou délkou manželství končící rozvodem. U registrovaného partnerství je zkoumán jeho vývoj a počty mužských a ženských párů, které partnerství uzavřely.

Metodika

Jednotlivé analýzy a metody jsou zpracovány prostřednictvím programu Microsoft Excel. Údaje týkající se sňatečnosti a rozvodovosti byly čerpány z Českého statistického úřadu. O registrovaných partnerstvích nejsou oficiálně vedeny žádné statistiky. Údaje poskytl pan M. Šlehofer, bývalý gay aktivista, který soustřeďuje data z jednotlivých matričních úřadů. Pro zjištění vývoje ukazatelů charakterizujících sňatečnost, rozvodovost a počty registrovaných partnerství v České republice jsou použity analýzy časových řad a popisné charakteristiky časových řad, kterými jsou 1. diference, koeficienty růstu a průměrný koeficient růstu. Pro zjištění průměrného rozdílu věku ženichů a nevěst je použit interval spolehlivosti. Průměrná délka manželství končící rozvodem je zjišťována pomocí detailní regresní analýzy. K porovnání rozvodovosti u jednotlivých krajů ČR je použita jednofaktorová analýza rozptylu (ANOVA) a významnost rozdílů mezi kraji v průměrných počtech rozvodů je testována pomocí Scheffého metody.

Závěr

Cílem práce bylo zhodnocení vývoje sňatečnosti, rozvodovosti a registrovaného partnerství. Vývoj uzavřených manželství má klesající tendenci. Počty sňatků v roce 2013 oproti roku 2000 výrazně klesly o 11 822 sňatků. Nejvíce svateb (57 157) za celé sledované období bylo uzavřeno v roce 2007. Oproti roku 2006 se počet zvýšil o 4 297. Nárůst byl způsoben hlavně tzv. „magickým datem“ 7. 7. 2007, který připadl na sobotu a byl pro mnoho párů atraktivní. Naopak nejméně osob za celé sledované období vstupovalo do manželství v roce 2013, kdy bylo uzavřeno pouze 43 499 sňatků. Došlo meziročně průměrně k poklesu o 909 sňatků. Dále byl sledován průměrný věk snoubenců při prvním sňatku. Průměrný věk ženichů i nevěst se průběžně zvyšoval. V roce 2013 se průměrný věk ženichů zvýšil o 3,4 roku oproti roku 2000. U nevěst došlo k navýšení průměrného věku o 3,3 roku. Pomocí intervalu spolehlivosti byl zjištěn průměrný rozdíl věku snoubenců. Bodovým odhadem byl zjištěn

rozdíl věku snoubenců 2,59. S 95% pravděpodobností byl průměrný rozdíl v rozmezí 2,51 až 2,66. Sledovány byly také sňatky uzavřené v jednotlivých měsících. Nejvíce svateb bylo v měsíci červnu, září a srpnu. Naopak nejméně využívaným měsícem ke svatebním obřadům byl leden. Trendovou funkcí sňatků ve vybraných měsících let 2000 až 2013 byl zjištěn nárůst svateb v měsíci květnu. Pověra týkající se května, jako nevhodného měsíce pro svatby tedy již neplatí a snoubenci častěji využívají tento měsíc ke sňatkům.

Sňatečnost v krajích ČR byla zkoumána prostřednictvím hrubé míry sňatečnosti. Ke krajům s nejvyšší mírou sňatečnosti patří Hlavní město Praha, Liberecký a Karlovarský kraj. Naopak nejnižší míra sňatečnosti byla zjištěna u kraje Zlínského, Olomouckého a u kraje Vysočina.

Stejně jako u sňatečnosti byl také zaznamenán klesající trend rozvodovosti. Počet rozvedených manželství meziročně klesl průměrně o 139 rozvodů. V roce 2004 dosáhl počet rozvedených manželství svého maxima za celé sledované období. V roce 2004 bylo rozvedeno 33 060 párů. Naopak minimální počet rozvodů (26 402) byl v roce 2012. Regresní analýzou bylo zjištěno, že se průměrná délka trvání manželství končící rozvodem meziročně prodlužuje přibližně o 1,5 měsíce. Pomocí testu ANOVA a Scheffého metody bylo zjištěno, že jsou mezi kraji statisticky významné rozdíly v rozvodovosti. K nejvíce rozvodovým krajům patří Ústecký, Karlovarský a Liberecký kraj. Naopak ke krajům s nejnižší rozvodovostí patří Vysočina, Zlínský a Pardubický.

Ve sledovaném období došlo v ČR k poklesu registrovaných partnerství. Nejvyšší počet partnerství (235) byl uzavřen v roce 2006 a to pouze za 6 měsíců roku. Nejméně registrovaných partnerství (177) bylo v roce 2011. Všechny sledované roky vykazují převahu mužských párů.

V České republice dochází k poklesu sňatečnosti. Lidé stále více dávají přednost nesezdanému soužití, nebo odkládají sňatek do vyššího věku. To má také za následek zvyšování průměrného věku snoubenců při sňatku. V posledních letech také dochází k poklesu rozvodovosti a to může souviset se snižováním sňatků. Na snížení počtu rozvodů může mít také vliv uzavírání sňatků v pozdějším věku, kdy si snoubenci si již před svatbou vyzkoušejí společné soužití a teprve později vstoupí do manželství.

Seznam použitých zdrojů

Knížní publikace:

1. KALIBOVÁ, Květa, PAVLÍK, Zdeněk a VODÁKOVÁ, Alena. *Demografie (nejen) pro demografy*. 3. přeprac. vyd. Praha : Sociologické nakladatelství (SLON), 2009. 241 s. ISBN 978-80-7419-012-4.
2. KALIBOVÁ, Květa. *Úvod do demografie*. 1. vyd. Praha : Karolinum, 1997. 52 s. ISBN 80-7184-428-4.
3. NESNÍDAL, Jiří. *Občanský zákoník I. s komentářem*. Český Těšín : Poradce, s. r. o., 2012. 320 s. ISBN 978-80-7365-336-1.
4. NOVOTNÝ, Petr, a další. *Nový občanský zákoník, Rodinné právo*. 1. vyd. Praha : GRADA Publishing, spol. s r. o., 2014. 194 s. ISBN 978-80-247-5167-2.
5. MATOUŠEK, Oldřich. *Rodina jako instituce a vztahová síť*. 2. rozšíř. a přeprac. vyd. Praha : Sociologické nakladatelství, 1997. 144 s. ISBN 80-85850-24-9.
6. PAVLÍK, Zdeněk, RYCHTAŘÍKOVÁ, Jitka a ŠUBRTOVÁ, Alena. *Základy demografie*. 1. vyd. Praha : Academia, 1986. 736 s.
7. KOCOURKOVÁ, Jiřina a RABUŠIČ, Ladislav. *Sňatek a rodina: zájem soukromý nebo veřejný?* Praha : Univerzita Karlova, 2006. 158 s. ISBN 80-86561-93-3.
8. HAMPLOVÁ, Dana. *Vstup do manželství a nesezdaného soužití v ČR po roce 1989 v souvislosti se vzděláním*. 1. vyd. Praha : Sociologický ústav AV ČR, 2003. 52 s. ISBN 80-7330-029-X.
9. ŠMÍD, Ondřej a ŠÍNOVÁ, Renáta a kolektiv. *Rozvod manželství*. 1. vyd. Praha : Leges, s. r. o., 2013. 336 s. ISBN 978-80-87576-66-3.
10. MOŽNÝ, Ivo. *Rodina a společnost*. Praha : SOCIOLOGICKÉ NAKLADATELSTVÍ (SLON), 2006. 311 s. ISBN 80-86429-58-X.
11. ŠTĚPÁNKOVÁ, Martina a ČIŽINSKÝ, Pavel. *Registrované partnerství pro začínající*. Praha : Gay a lesbická liga, 2006. 23 s. ISBN 80-239-7821-7.
12. FRANCOVÁ, Marie a DVOŘÁKOVÁ Závodská, Jana. *Rozvody, rozchody a zánik partnerství*. 2. aktual. vyd. Praha : Wolters Kluwer ČR, a. s., 2010. 248 s. ISBN 978-80-7357-586-1.

13. SEIDL, Jan a kolektiv. *Od žaláře k oltáři*. 1. vyd. Brno : Host - vydavatelství, s. r. o., 2012. 582 s. ISBN 978-80-7294-585-6.
14. SVATOŠOVÁ, Libuše a KÁBA, Bohumil. *Statistické metody II*. 1. vyd. Praha: Česká zemědělská univerzita v Praze, 2012. 132 s. ISBN 978-80-213-1736-9.
15. SVATOŠOVÁ, Libuše a KÁBA, Bohumil. *Statistické metody I*. 1 vyd. Praha: Česká zemědělská univerzita v Praze, 2012. 132 s. ISBN 978-80-213-1672-0.

Internetové zdroje:

16. DEMOGRAFIE – sňatečnost. Demografie. [Online] Demografické informační centrum. [Citace:10.08.2014.] http://www.demografie.info/?cz_snatecnost= , ISSN 1801-2914.
17. ŠLEHOFER, Miloslav. Historie registrovaného partnerství v kostce.[Online] [Citace:20.08.2014] <http://www.nakluky.cz/magazin/item/4418-historie-registrovaneho-partnerstvi-v-kostce/>.
18. HRACH, Karel. Interaktivní sbírka úloh ze statistiky. UJEP Ústí nad Labem, Provozně ekonomická fakulta [Online] [Citace: 10.02.2015] <http://fse1.ujep.cz/index.php?art=5150>.
19. ČESKÝ STATISTICKÝ ÚŘAD. Statistické ročenky ČR [Online] [Citace:05.10.2014] http://www.czso.cz/csu/redakce.nsf/i/statisticke_rocenky_ceske_republiky.